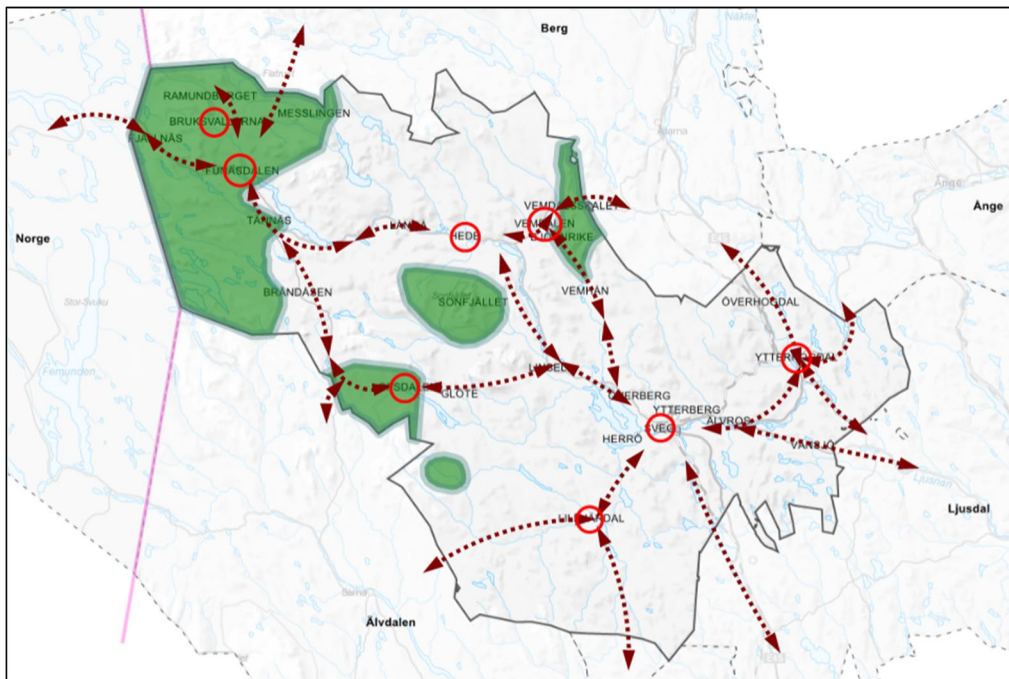

KONSEKVENSBESKRIVNING

UPPDRAGSNUMMER 13008288

KONSEKVENSBESKRIVNING TILL HÄRJELDAENS KOMMUNS NYA KOMMUNÖVERGRIPANDE ÖVERSIKTSPLAN

SAMRÅDSHANDLING

2019-04-25

Sweco Environment AB

Hanna Molin

Sammanfattning

Den här miljökonsekvensbeskrivningen till ny översiktsplan i Härjedalens kommun redovisar och utreder de miljökonsekvenser, samt sociala och ekonomiska konsekvenser, som ett genomförande av översiktsplanen kan antas medföra.

Luft och klimat Planförslaget innebär att kollektivtrafiken ska utredas och utvecklas, att kommunen ska arbeta för en långsiktigt hållbar trafikförsörjningsplanering samt att kommunen vill verka för att peka ut Inlandsbanan som riksintresse. Sammantaget förväntas luftkvaliteten bibehållas eller åtminstone inte försämrats.

Vattenkvalitet och vattenmiljöer Den sammanvägda bedömningen av planförslaget är att vattenkvaliteten kan bibehållas eller förbättras om det genomförs, bland annat eftersom det föreslås att en VA-plan och dagvattenstrategi ska tas fram och att förbättringsåtgärder som kalkning ska sättas in.

Fjällmiljöer Sammantaget bedöms ställningstagandena i planförslaget bidra till att bevara fjällmiljöerna och den biologiska mångfalden däri. Det finns risk för fortsatta intressekonflikter i fjällområdena men kommunen gör ställningstaganden som kan underlätta att lösa den fysiska planeringen i samförstånd mellan berörda aktörer.

Skogsmiljöer och våtmarker Planförslaget bidrar delvis till att våtmarker inte påverkas negativt. Det föreslås att våtmarker ska kunna användas för dagvattenhantering men bedömningar huruvida det lämpligt måste göras från fall till fall.

Odlingslandskapet Planförslaget riskerar att medföra negativa konsekvenser på odlingslandskapet i och med att det ges möjlighet att bebygga jordbruksmark. Dock är det en ganska andel av jordbruksmarken som kan komma att bebyggas och kommunen vill skapa bättre möjligheter att bilda små jordbruksfastigheter.

Växt- och djurliv Det är svårt att göra en generell bedömning hur den föreslagna markanvändningen påverkar livsvillkoren för flora och fauna. Kommunens övergripande inställning är att värden och innehåll i områden som har höga naturvärden och har någon typ av skydd upprättat ska beaktas vid exploateringar. Sammantaget bedöms inte livsvillkoren för flora och fauna försvåras om hänsyn visas på så vis som är beskrivet i planförslaget.

Bebyggelse Kommunen ställer sig positiv till ny bebyggelse i hela kommunen men ser främst att ny bebyggelse lokaliseras i anslutning till orter med samhällservice. Planförslaget förväntas medföra positiva konsekvenser för bebyggelseutvecklingen i allmänhet och för tätortsutvecklingen i synnerhet.

Kulturmiljö Planförslaget medför ingen negativ påverkan på kulturmiljöerna inom kommunen. Ny bebyggelse ska anpassas till den kulturmiljö som finns, både gällande placering och bebyggelsemönster och utformning i enskilda detaljer. I områden av riksintresse för kulturmiljövården ska riksintressets värde och innehåll beaktas vid exploatering. Landskapsbilden kan påverkas av förtätningar i byar och tätorter, något som måste tas i beaktning vid eventuell byggnation.

Klimatanpassning Planförslaget belyser till viss del risker som kan väntas i samband med klimatförändringar. Strategier för hur kommunen ska möta dessa saknas i vissa avseenden. Riskerna kopplat till översvämning behandlas både genom att kommunen vill prioritera sanering av förorenade områden som riskerar att översvämmas och genom att det ställs krav på geotekniska utredningar i områden med ras- och skredrisk.

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Metod 1	
Om miljöbedömning	1
Avgränsning	1
Geografisk avgränsning	1
Saklig avgränsning	1
Tidsmässig avgränsning	2
Gällande dokument och planer	3
Nollalternativ	4
Miljökonsekvenser	5
Påverkan på luft och klimat	5
Påverkan på vattenkvalitet och vattenmiljöer	7
Påverkan fjällmiljöer	9
Påverkan på skogsmiljöer och våtmarker	11
Påverkan på odlingslandskapet	12
Påverkan på växt- och djurliv	14
Påverkan på bebyggda miljöer	15
Påverkan på kulturmiljö	17
Klimatanpassning	18
Koppling till miljö kvalitetsmål	21
Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft	21
God bebyggd miljö	22
Gifrfri miljö och Säker strålmiljö	23
Vattenmålen – Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning	23
Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och Myllrande våtmarker	24
Ett rikt odlingslandskap	25
Storslagen fjällmiljö	25
Koppling till miljö kvalitetsnormer	27
Luft 27	
Omgivningsbuller	27
Vatten 28	

Sociala konsekvenser	30
Hälsa och säkerhet	30
Delaktighet, inflytande och kontroll	31
Tillgång till arbete och utbildning	31
Förutsättningar för fysisk aktivitet	32
Utveckling och samhällsekonomi	33
Tillväxt och utveckling	33
Arbetsmarknad och näringsliv	33
Investeringsbehov	34

Bakgrund

Metod

Syftet med konsekvensbeskrivningen till förslaget för ny översiktsplan i Härjedalens kommun är att redovisa och utreda de miljökonsekvenser som ett genomförande av översiktsplanen kan antas medföra. Konsekvensbeskrivningen beskriver hur relevanta miljökvalitetsmål beaktas i planen samt hur översiktsplanen påverkar relevanta folkhälsomål och miljökvalitetsnormer. I konsekvensbeskrivningen berörs de flesta av ställningstagandena som presenteras i översiktsplanen. Dess miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser beskrivs i separata kapitel.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till bedömningsgrunder och aktuell kunskap, planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad, vari beslutsprocessen som planen befinner sig, att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder, samt med hänsyn till allmänhetens intresse.

Om miljöbedömning

Enligt 6 kap. miljöbalken ska planer eller program miljöbedömas om dess genomförande har en betydande miljöpåverkan. Översiktsplaner antas alltid medföra en betydande miljöpåverkan.

Avgränsning

Geografisk avgränsning

Geografiskt omfattar konsekvensbeskrivningen i första hand Härjedalens kommun. Vissa miljöeffekter är dock av sådan karaktär att de påverkar ett större geografiskt område. Det kan exempelvis röra sig om utsläpp av växthusgaser eller påverkan på vattendrag. Den typen av miljöeffekter behandlas så långt det är möjligt, rimligt och relevant.

Saklig avgränsning

Enligt miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma. Följande områden har bedömts vara av vikt att beakta inom ramen för konsekvensbeskrivningen:

- Luft och klimat
- Vattenkvalitet och vattenmiljöer
- Fjällmiljöer
- Skogsmiljöer och våtmarker
- Odlingslandskapet

- Växt- och djurliv
- Bebyggda miljöer
- Kulturmiljö
- Klimatanpassning

Utöver miljöaspekter har även de sociala och ekonomiska konsekvenserna bedömts. Konsekvenserna av planförslaget beskrivs på ett översiktligt sätt som motsvarar översiktsplanens detaljeringsgrad.

Översiktsplanearbetet påbörjades under år 2016. Det har därför inte hållits något avgränsningssamråd med Länsstyrelsen.

Tidsmässig avgränsning

Översiktsplanen kommer att gälla fram till det att den anses inaktuell och en ny översiktsplan tas fram. Aktualitetsprövning ska utföras varje mandatperiod. Miljökonsekvensbeskrivningens tidsmässiga avgränsning är densamma som för översiktsplanen, dvs. till år 2030. Vissa miljöeffekter kan dock sträcka sig längre än så och har därför behandlats i den mån det är möjligt, rimligt och relevant.

Gällande dokument och planer

Den gällande översiktsplanen är från år 2004. Vid aktualitetsprövningen år 2018 ansågs följande fördjupade översiktsplaner vara aktuella: Östra Sveg (benämnd som områdesplan), Vemdalskalet/Björnrike, Funäsdalen-Ljusnedalsområdet, Tännaldalen med omnejd och Lofsdalen-Glöte. En ny fördjupad översiktsplan för Ramundberget-Bruksvallarna-Messlingen är under framtagande.

De aktuella fördjupade översiktsplanerna ligger till grund för markanvändningen i de områdena, inga förändringar i mark- och vattenanvändningen föreslås i planförslaget. De utgör således en del av nollalternativet.

Utöver de fördjupade översiktsplanerna finns en plan för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-plan), ett kulturmiljöprogram, en vindkraftsplan samt ett designprogram som alla är gällande och utgör en del av nollalternativet. LIS-planen behålls i nuvarande utförande. Kulturmiljöprogrammet revideras och förväntas antas under våren 2019. Vindkraftsplanen ska revideras under planperioden.

Följande områdesplaner/fördjupade översiktsplaner ansågs vara inaktuella i aktualitetsprövningen: Tännäs, Sonfjällsområdet, Långå, Herrö, Linsell/Ransjö, Vallsjön/Bydalen, Härjeåsjön, Orrmosjön, Lillhärdal, Vemdalen by (ersätts av ett planprogram som påbörjats hösten 2017), Hede samt Gullhög/Tönningfloarna, Flötenområdet, Orrmo-Smedjemoraområdet. I Ytterhogdal, Lillhärdal och Hede är större delen av orterna redan planlagd och kommunen bedömer att det i dagsläget inte är aktuellt att planera nya områden för tillkommande bebyggelse eller exploatering.

Ytterligare planeringsunderlag är *Klimatstrategi Jämtlands län 2018-2024* och *Regional vattenförsörjningsplan för Jämtlands län*, *Regional utvecklingsstrategi för Jämtland/Härjedalen* samt *Länstransportplan för Jämtlands län*.

Nollalternativ

Nollalternativet beskriver den troliga utvecklingen i kommunen under förutsättning att det nya förslaget till översiktsplan inte genomförs. Det tolkas här som att utveckling i sådant fall kommer ske i enlighet med nuvarande översiktsplan från år 2004 samt övriga plandokument som gällande fördjupade översiktsplaner, tematiska tillägg och detaljplaner som styr den fysiska planeringen i kommunen (se *Gällande dokument och planer*).

Om den befintliga planen fortsätter att gälla kommer den att ligga till grund för den framtida planeringen av markanvändningen i kommunen. Generellt kommer det innebära att planeringen och utvecklingen av kommunen inte anpassas till aktuella förutsättningar och mål för kommunen i lika stor utsträckning. Översiktsplanen från år 2004 har en tydlig inriktning mot att öka turismen. Både sommar- och vinterturismen växer kraftigt vilket ställer andra krav på kommunens planer för markanvändningen i jämförelse med de förutsättningar som var år 2004. De fördjupade översiktsplanerna för de stora turistområdena (Tännålen, Funåsdalen, Bruksvallarna-Ramundberget-Mittåden-Messlingen, Vemdalen-Björnrike samt Lofsdalen) innebär stora möjligheter till utökade områden för ny bebyggelse och en stor ökning av antalet turistbäddar men det ställer också stora krav på byarnas infrastruktur och serviceutbud. Det saknas en långsiktig strategi för hur dessa servicekärnor kan utvecklas i översiktsplanen för år 2004.

Efter aktualitetsprövningen av översiktsplanen konstaterades att ett antal äldre områdesplaner inte längre är aktuella (se *Gällande dokument och planer*). Utan en ny översiktsplan skulle planeringen och utvecklingen i dessa områden ske utan kontroll och utan långsiktig plan för markanvändningen.

Miljökonsekvenser

Påverkan på luft och klimat

Halten luftföroreningar i kommunen är troligtvis låga men det har inte gjorts några mätningar för att kontrollera luftkvaliteten. Generellt är luftkvalitetsproblemet i Jämtlands län är kopplade till fordonstrafik och vedeldning. Den övergripande planeringen inriktas på att minska uppkomsten av partiklar och andra luftföroreningar. Planförslaget innebär vidare utredning för att förbättra kollektivtrafiken samt att kommunen vill verka för att peka ut Inlandsbanan som riksintresse. Sammantaget förväntas luftkvaliteten bibehållas eller möjligtvis förbättras i och med att utsläppen från vägtrafiken förväntas minska. Planförslaget saknar ställningstaganden för att minska miljöpåverkan från vedeldning.

Planförslagets påverkan på utsläpp från väg- och järnvägstrafik Vägtrafiken bidrar med utsläpp av gaser och partiklar som ökar växthuseffekten, samt med utsläpp av försurande, gödande och ozonbildande ämnen. Utsläppen kan minskas genom att förändra resvanor. Den övergripande inriktningen gällande kommunikationer i planförslaget är att ta fram en hållbar och långsiktig trafikförsörjningsplanering samt att utveckla kollektivtrafiken. Goda kommunikationer är en viktig del för att främja befolkningstillväxten i en kommun som Härjedalen där avstånden är långa.

Kommunen vill vara en aktiv part gällande utvecklingen av järnvägen och anser att den bör utgöra ett riksintresse för kommunikationer. Ett utpekande av Inlandsbanan som riksintresse skulle stärka dess ställning, något som kan medföra en ökning av persontransporterna på den. Det skulle öka möjligheten för både kommuninvånare och turister att resa på ett hållbart sätt in och ut ur kommunen. Tågen drivs idag av diesel varför de miljömässiga fördelarna går något förlorade. Utsläppen från vägtrafik förväntas minska samtidigt som de från tågtrafiken ökar.

Trafikleder kan bli ett hinder mellan bostad och skola eller arbete som gör det svårt att hitta en säker och effektiv väg att gå eller cykla. Många väljer därför bilen även om sträckorna är korta. Samhällsplaneringen måste bidra till att barriärer och otrygga trafikmiljöer motverkas. I kommande planprocesser i områden där kommunen planerar för permanentboende ska gång- och cykeltrafiken särskilt beaktas. God planering i sådana områden kan minska bilanvändandet. Korsning av järnväg för nya exploateringar ska ske planskilt, både för motorfordonstrafik och för enbart gång- och cykeltrafik. På så vis tillgodoses trafiksäkerheten till viss del. Kommunen ser i första hand att exploatering sker i anslutning till orter med samhällsservice vilket kan innebära att möjligheterna till att gå och cykla eller resa kollektivt ökar. Det i sin tur kan leda till en minskning av utsläpp från biltrafiken.

Kommunen avser att utreda och utveckla kollektivtrafiken. Konsekvenserna av detta går inte att bedöma i dagsläget men förhoppningen är att antalet bilresor kan minska.

Planförslaget förväntas totalt sett bidra till att utsläppen från vägtrafiken åtminstone inte ökar. Beroende på vad utredningen om kollektivtrafiken ger och hur den kommande

trafikförsörjningsplaneringen ser ut skulle både luftkvaliteten kunna förbättras och klimatpåverkan minska men konsekvenserna kan inte bedömas i dagsläget.

Planförslagets påverkan på utsläpp från flygtrafik Kommunen avser att vara en aktiv ägare och förvaltare av Härjedalen Sveg Airport även i framtiden. Det motiveras med att flygplatsen är viktig för att kommunen ska kunna attrahera fler permanentboende. Goda kommunikationer är viktigt för att främja inflyttning. Flygplatsen skapar en enkel resväg mellan Härjedalen och övriga Sverige. Att kommunen vill fortsätta vara en aktiv ägare och förvaltare av flygplatsen ger i sig ingen påverkan på utsläppen från flygtrafiken. Om bedömningen däremot görs tillsammans med kommunens övergripande mål, att befolkningen ska öka till 11 000 permanentboende till år 2030 och sett till hur viktigt goda kommunikationer (däribland flygtrafiken) är för inflyttningen, kan ökade utsläpp förväntas vilket är negativt ur miljösynpunkt.

Planförslagets påverkan på klimatet Planförslaget innehåller inte några specifika ställningstaganden som är direkt kopplade till att minska klimatpåverkan, även om några ställningstaganden (presenterade ovan) indirekt kan bidra till att minska den. En av de regionala åtgärderna som behövs för att nå miljömålet *Begränsad klimatpåverkan* är att genomföra åtgärderna i Jämtlands läns klimatstrategi. Kommunen avser att utarbeta en egen klimatstrategi utifrån den. Om detta genomförs, och klimatstrategin efterlevs, kan kommunens klimatpåverkan minskas.

I Jämtlands läns klimatstrategi anges bland annat att växthusgasutsläppen ska minska, att energianvändningen ska effektiviseras samt att exporten av förnybar energi ska öka. Växthusgasutsläppen kan eventuellt minskas något genom de ställningstaganden som kommunen gör. Gällande export av förnybar energi motsätter sig kommunen vidare utbyggnad av vattenkraft, men förordar att den befintliga vattenkraften ska användas så effektivt som möjligt. Det tematiska tillägget för vindkraft ska revideras under planperioden. Den gällande vindkraftsplanen omfattar bara delar av kommunen och det saknas riktlinjer för vindkraft i fjällområdena. I dagsläget går det därför inte att avgöra huruvida exporten av förnybar energi kommer att öka utifrån de ställningstaganden som görs. Det är dock positivt att kommunen avser att arbeta fram en klimatstrategi under planperioden.

6(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

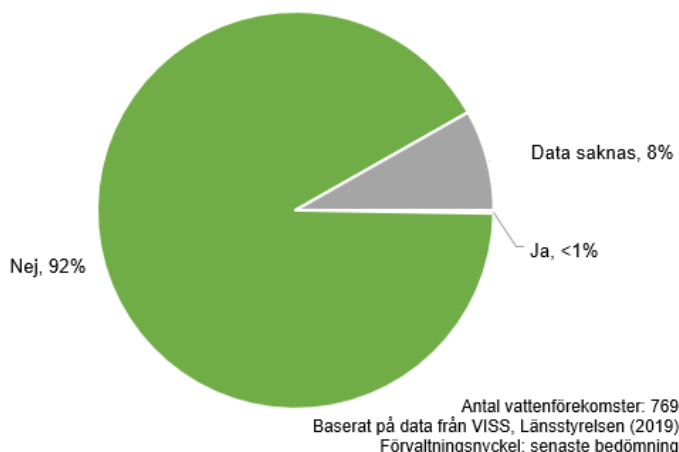
Påverkan på vattenkvalitet och vattenmiljöer

Ställningstagandena i översiktsplanen syftar till att bibehålla eller förbättra vattenkvaliteten i kommunens sjöar och vattendrag. Planförslaget innefattar dels övergripande, strategiska mål som upprättande av en dagvattenstrategi, dels förbättringsåtgärder som fortsatt arbete med kalkning av försurade sjöar vattendrag.

Planförslagets påverkan på vattenkvalitet och dricksvattentäkter Planförslagets påverkan på vattenkvaliteten i olika berörda sjöar och vattendrag är svår att bedöma i varje enskilt fall och heller inte rimligt att göra inom ramarna för denna konsekvensbeskrivning. Det bör därför göras mer omfattande utredningar vid eventuell framtida exploatering, något som delvis berörs i översiktsplanen. Genom att ställa krav på att samtliga detaljplaner och fördjupade översiktsplaner ska innehålla en VA-utredning och en dagvattenutredning innan de fastställs fångas vissa problem in.

Kommunen arbetar med att upprätta en ny VA-plan som förväntas antas i september 2019. I den behandlas VA-frågor och den utgör ett komplement till översiktsplanen. Kommunen har därför inte gjort några detaljerade ställningstaganden gällande avloppsförsörjning, men några mer strategiska, övergripande ställningstaganden görs. Bland annat anger kommunen att alla fastigheter med behov av avloppsförsörjning ska ha en avloppsanläggning som är godkänd enligt Miljöbalken, att utbyggnaden av kommunala VA-anläggningar ska baseras på bebyggelsestryck och en sammanvägd prioritering av hälso- och miljönytta och ekonomi samt att kommunen eftersträvar en klimatanpassad och långsiktigt hållbar VA-försörjning i hela kommunen. Vidare anger kommunen att de ska hushålla med resurser, verka för återföring av näringsämnen i kretsloppet samt arbeta för att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten uppfylls. Ställningstagandena förväntas bidra till att minska utsläppen från avloppsreningsverk och enskilda avlopp. Övergödning är i dag inget problem i kommunens sjöar och vattendrag (Figur 1) men det är trots det viktigt att fortsätta verka för att minska utsläppen.

Övergödning p.g.a. belastning av näringsämnen

Kommunen gör ställningstaganden som kan komma att påverka kvaliteten i sjöar och vattendrag positivt. Bland annat anges att miljökvalitetsnormer för vatten ska beaktas i arbetet med detaljplaner och exploatering samt att tillkommande verksamheter inte ska äventyra vattenkvaliteten. Båda dessa ställningstaganden bidrar positivt till att upprätthålla vattenkvaliteten. Nya grustäkter och bergtäkter tillåts inte i direkt anslutning till sjöar och vattendrag för att inte försämra vattenkvaliteten, vilket är positivt. Kommunen avser att fortsätta arbetet med kalkning för att motverka konsekvenserna av tidigare utsläpp av försurande ämnen. Utmaningarna med att nå miljökvalitetsnormerna är dock inte enbart kopplade till försurning. För vissa av sjöarna och vattendragen beror statusklassningen på låg status med avseende på hydromorfologiska kvalitetsfaktorer (t.ex. utformningen av vattendraget, flödesvolym, flödesdynamik samt möjlighet till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material). För att höja statusen krävs således andra åtgärder, exempelvis restaurering av vattendrag. Mer om planförslagets påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten finns i avsnitt *Koppling till miljökvalitetsnormer*.

Kommunen ser positivt på att etablera nya verksamheter för vattenbruk. Fiskodlingar i öppna kassar kan sprida infektioner och genetiskt material och de ökar näringsämnesbelastningen, framför allt av fosfor via foderspill och avföring från fisk. Ökad fosfortillförsel kan medföra förändringar i ekosystemet, bland annat genom förändrad artsammansättning, algbloomning och annan övergödningssproblematik. Det kan lokalt påverka vattenkvaliteten och de akvatiska ekosystemen negativt. Kommunen gör dock ett ytterligare ställningstagande som säger att tillkommande verksamheter inte ska äventyra vattenkvaliteten. Det är viktigt att detta efterlevs för att kunna bibehålla kvaliteten på vattnen.

Alla grundvattenmagasin i Härjedalens kommun har god kemisk och kvalitativ status. Planförslaget förväntas inte att påverka varken kvaliteten eller nivån på grundvattnet. Strömningsförhållanden eller avrinningsområden förväntas inte förändras i någon större utsträckning. Strömningsförhållanden kan förändras lokalt i exploateringsområden, de eventuella riskerna måste utredas noggrannare i varje enskilt fall. I planförslaget föreslås att kommunen ska planera med hänsyn till klimatförändringarnas effekter på markförhållanden samt till översvämningssrisker och dagvattenhantering på lång sikt. Det finns risk vid översvämning att ytvatten tränger in i grundvattenmagasinen. Miljökonsekvenserna i ett sådant fall skulle kunna vara förödande, men genom att belysa problemen i översiktsplanen reduceras risken något.

Planförslagets påverkan på förorenade områden Kommunen prioriterar sanering av områden nära vattendrag där klimatförändringar kan medföra att översvämningar sker i allt större grad, i områden där en eventuell ändring av markanvändningen kan ske samt av förorenad mark som ligger inom vattenskyddsområden eller tätbebyggda områden. Det är viktigt att alla vattentäkter har formellt, aktuellt skydd för att kunna efterleva det senare. Om planförslaget genomförs kan antalet förorenade områden minska. Risken för att föroreningarna ska frigöras vid exploatering eller översvämning minskar. Spridningsrisker och exponering minimeras således så långt det är möjligt genom översiktsplanering.

8(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Påverkan fjällmiljöer

Fjällen är ur ett nationellt och internationellt perspektiv ett värdefullt natur- och kulturlandskap med mycket höga upplevelsevärden. Naturen i fjällen, med ett betespräglat landskap med stor biologisk mångfald, är känslig. Samtidigt vill många använda miljöerna tack vare just naturen. I kommunen förekommer konflikter mellan konkurrerande markanspråk och intressen inom fjällområdena. Fortsatt djurhållning, framför allt rennäring, behövs för att bevara fjälllandskapet och den biologiska mångfalden. Rennäringens behov av stora sammanhängande betesområden måste balanseras mot behovet av anläggningar för bland annat friluftsliv, naturturism, vindkraft och mineralbrytning.

Fjällmiljön är i behov av en kraftfullare fysisk planering samt av åtgärder som bryter den nedåtgående trenden för fjällsamebyarnas vinterbetesmarker och som i olika planerings- och tillståndprocesser beaktar kumulativa effekter av olika former av exploatering och markanvändning. Kumulativa effekter kan beskrivas som effekter som samverkar på olika sätt. De kan vara additiva (adderats till varandra), synergistiska (samverkar och förstärker varandra) eller motverkande. Stöd och styrmedel för att få till stånd intensivare bete eller annan hävd i områden som växer igen samt inventering av fjällens natur- och kulturmiljöer behövs. I ett nationellt perspektiv behövs även forskning på klimateffekter, på effekter av olika former av bete och på hållbart fjälljordbruk och rennäring.

Planförslagets påverkan på intressekonflikter De många olika intressen och markanspråk som finns i fjällområdet är ett hot till att inte nå miljömålet *Storslagen fjällmiljö*. Okunskap om kumulativa effekter av många olika beslut är ett annat. Ett sätt för kommunen att arbeta mot att uppfylla målet är att gynna friluftsliv och naturturism före andra näringar som gruvor, kraftproduktion, skogsbruk m.m. Kommunen anser att det är viktigt att gemensamt värna om de naturresurser som finns inom kommunen. Besöksnäringen är beroende av fjällmiljöerna men riskerar också att äventyra det långsiktiga bevarandet av djur- och växtliv och unika miljöer. Kommunen ska vara en aktiv part i att förebygga att så sker, vilket är positivt. Besöksnäringen är viktig för kommunen och kommunen ser därför positivt på en fortsatt utveckling av den.

Intrång som lokalisering av bebyggelse, anläggningar och annan form av exploateringar (vindkraft, gruvor) ska undvikas i områden avsatta som riksintressen för rennäringen. Vidare är kommunens inställning till brytning av mineraltillgångar att dessa ansökningar ska ske med hänsyn till natur- och kulturvärden, turism och friluftsliv och andra miljöintressen. Även om det i slutänden inte är kommunen som beslutar huruvida mineralbrytning ska få komma till stånd visar det kommunens generella inställning.

Det saknas riktlinjer för eventuell utbyggnad av vindkraft i fjällområdena då det endast är halva kommunen som omfattas av den gällande vindkraftsplanen. Vid revidering av den bör det klargöras hur kommunen ser på vindkraftsutbyggnad även i de områden som idag inte omfattas av den.

Genom att påbörja dialogmöten med länsstyrelsen och berörda samebyar i ett tidigt skede för strategiska planfrågor, detaljplaner, bygglov, förhandsbesked och förfrågningar kring markanvändning inom eller i närheten av renskötselområden kan konflikter kring

markanvändningen undvikas. I planförslaget tydliggörs också att de områden som är markerade som viktiga för rennäringen på kartan inte ska ses som statiska gränser. Vid exploatering ska samebyarnas kunskap om nyttjande av marken, de faktiska förutsättningarna på plats med landskapet och eventuella tidigare ingrepp som bakgrund tas i beaktning. Allt detta förväntas underlätta att hantera intressekonflikter i fjällområdena. Om det finns motstridiga riksintressen ska det riksintresse som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt prioriteras.

Planförslagets påverkan på fjällmiljön och den biologiska mångfalden Djurhållning i fjällvärlden, framför allt rennäring, är avgörande för att nå miljömålet *En storslagen fjällmiljö*. För att bevara ett vidsträckt, betespräglad fjällandskap som ger förutsättningar att bevara den biologiska mångfalden krävs att rennäringen kan fortsätta bedriva sin verksamhet ostört. Negativa effekter på fjällvegetation och trädgräns kan förväntas om antalet renar och betestryck minskar i framtiden. Kommunens inställning är att rennäringens marker ska bestå för att säkerställa renskötseln. Kommunen avser att stärka den samiska kulturen och identiteten, förhindra markingrepp i områden avsatta som riksintressen för rennäringen samt informera och säkra att renar inte ofredas i tidsperioder då de är speciellt känsliga. Planförslaget förväntas ge positiva miljökonsekvenser med avseende på rennäringen, som utgör en viktig del i att bevara det vidsträckt betespräglade fjällandskapet.

Klimatförändringarna är ett stort hot mot de känsliga fjällmiljöerna och de arter som där. Klimatförändringar kan dock inte stoppas enbart genom god översiktsplanering. Det finns ställningstaganden i planförslaget som eventuellt kan bidra till att minska kommunens klimatpåverkan, men det krävs satsningar både nationellt och internationellt för att nå storskalig förändring.

Sammantaget bedöms ställningstagandena i planförslaget bidra till att bevara fjällmiljöerna och den biologiska mångfalden däri.

10(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Påverkan på skogsmiljöer och våtmarker

Planförslagets påverkan på skogens kvalitet I planförslaget anges att kommunens förvaltning av den egna skogen alltid ska ske med hänsyn till åtgärdsbehov, miljö- och naturvärden samt med långsiktiga mål för skötseln av innehavet, både avseende produktion och miljö. På så vis förväntas det kommundrivna skogsbruket inte medföra några anmärkningsvärda negativa konsekvenser på miljön. Kommunen har enbart små möjligheter att påverka hur andra skogsägare väljer att sköta sina skogar. Däremot är kommunen positivt inställd till fler terminaler för omlastning av timmer vilket kan stärka skogsbrukets ställning i kommunen.

Vidare anser kommunen att annan markanvändning kan tillåtas på mark som inte längre är lämplig att nyttja för skogsbruk, eller då det inte längre finns möjligheter som tillåter skogsbruk. Förändrad markanvändning kan, beroende på skogens beskaffenheter och läge, försämra livsvillkoren för vissa arter samt minska tillgången till rekreationsområden.

Planförslagets påverkan på våtmarker Inom kommunen finns två Ramsarområden – Gullhög-Tönningfloarna och Aloppekölen-Köpmankölen. Områdena ingår även i Myrskyddsplan för Sverige. Dessa områden ligger inom det område som kommunen anser är viktigt för torvutvinning (områden inom en radie på 7 mil från Sveg). Inom 7 mils radie från Sveg återfinns även andra våtmarker som omfattas av Myrskyddsplanen, våtmarker med naturvärdesklass 1 och 2 i Våtmarksinventeringen, våtmarker som är Natura 2000-områden eller av riksintresse enligt 3 kap. 6 § MB. Dessa kan regelmässigt antas ha höga naturvärden och bör generellt undantas från exploatering. Det finns fördelar med att tydliggöra det i översiktsplanen, även om det inte är kommunen som beslutar om tillstånd för torvtäkter.

Påverkan på odlingslandskapet

Jordbruket har länge varit av stor betydelse i kommunen, både som näringsgren men också utifrån landskapsbilden. Jordbruksbyarna är ett viktigt inslag i landskapsbilden. Öppna jordbruksområden tillsammans med fåbodarna bidrar till ett områdes karaktär och attraktionskraft. Tio av de områden av riksintresse för kulturmiljövård som finns i kommunen utgör riksintresse tack vare jordbruket. Fåbodbruket är en jordbruksform som fortfarande lever i kommunen. Fåbodvallarna är ett levande kulturarv med höga biologiska- och kulturhistoriska värden som har ett starkt symbolvärde för kommunen.

Det är viktigt att jordbruket ges förutsättningar för att utvecklas och att landskapet hålls öppet och brukat för att bevara den biologiska mångfalden och landskapsbilden. Den huvudsakliga inriktningen för kommunen är att jordbruksmarken ska ses som en tillgång och resurs för kommunen, fastighetsägare och besökare utifrån.

Planförslagets påverkan på framtida brukande av jorden Det finns risk att antalet hektar jordbruksmark minskar om planförslaget genomförs vilket kan minska möjligheten till ett framtida brukande av jorden. Kommunen är inte främmande för att ta brukad/hävdad åkermark, slättermark och betesmark i anspråk för annan användning. Den mängd jordbruksmark som kan komma att tas i anspråk för annan markanvändning är relativt liten i och med att det enbart gäller jordbruksmark i närheten av befintlig infrastruktur i form av vägar samt på gångavstånd från kollektivtrafik och skola. Utöver det anges att vid exploateringsanspråk på jordbruksmark ska samråd med LRF hållas i tidigt skede för att bedöma hur utveckling och byggnation kan ske med minst skada och därigenom undvika konflikter. Samtidigt ser kommunen positivt på nybildning av små jordbruksfastigheter. Det är därför svårt att avgöra hur planförslaget kommer att påverka det totala antalet hektar jordbruksmark.

Planförslagets påverkan på ängs- och hagmarker Kommunen anser att det är angeläget att den idag brukade åkermarken behålls öppen och brukad, men saknar styrmedel för att säkerställa detta. Den nuvarande trenden är att jordbruket minskar i omfattning och att tidigare brukad mark växer igen. En ökad förbuskning ses som en negativ utveckling eftersom det påverkar de nyckelbiotoper som ängs- och hagmarker utgör. Om marken inte längre är lämplig att nyttjas som tidigare eller om möjligheterna inte längre tillåter den tidigare markanvändningen, ser kommunen att annan markanvändning kan tillåtas för att främja en god hushållning med mark och vatten. Det finns risk att ängs- och hagmarker samt småbiotoper påverkas negativt lokalt om jordbruksmark tas i anspråk för annan användning. Om alternativet är igenväxning får det ändå ses som det minst dåliga alternativet att marken nyttjas för bostäder och andra samhällsviktiga funktioner.

I kartan redovisas områden med värdefulla ängs- och betesmarker med relativt höga hävdgynnande natur- och kulturvärden. Vid eventuell bebyggelse eller andra åtgärder i dessa områden ska stor hänsyn tas till naturintresset och ny bebyggelse bör inte placeras inom dessa områden vilket bidrar till att minska negativ påverkan på dem.

12(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Planförslagets påverkan på odlingslandskapet som kulturmiljö Planförslaget förväntas inte medföra några negativa konsekvenser på att bevara den kulturmiljö som odlingslandskapet utgör. Att förhindra igenväxning är positivt för att bevara jordbruksområden öppna. Vid etablering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till den befintliga och anpassas därefter. En bedömning ska göras med hjälp av kommunantikvariern eller annan relevant specialist för att se till lämpliga åtgärder i varje enskilt fall.

<p>

Påverkan på växt- och djurliv

I Härjedalens kommun finns många områden med höga naturvärden. Naturen varierar från vidsträckta fjällområden, myllrande våtmarker, djupa skogar till betade jordbruksmarker. Miljöerna är viktiga för den biologiska mångfalden och många av områdena skyddas därför på olika sätt. En stor del av kommunens yta är skyddas genom att de utgör natur- och kulturresevat, Natura 2000-områden eller andra typer av skyddsområden. I kommunen finns en nationalpark – Sonfjällets nationalpark – som är en av Sveriges äldsta nationalparker.

Påverkan på villkoren för flora och fauna Det är svårt att göra en generell bedömning hur den föreslagna markanvändningen påverkar livsvillkoren för flora och fauna. Det måste bedömas från fall till fall inom berörda områden. Kommunens övergripande inställning är att värden och innehåll i områden som har höga naturvärden och har någon typ av skydd upprättat ska beaktas vid exploatering. Exempelvis ska naturvärdesinventeringar utföras vid planläggning och exploatering orörd mark. Vidare ser kommunen ett värde i att upprätthålla naturresevat så att människor i fler generationer har möjlighet att uppleva och nyttja den. Vid inrättande av olika typer av områdesskydd ska kommunen verka för att olika näringars pågående och tillåtna markanvändning inte försvåras. Det kan å ena sidan försvåra att bevara naturvärdena, å andra sidan ge ett större incitament till att upprätta områdesskydd. Bedömningar måste göras från fall till fall.

Sammantaget bedöms inte livsvillkoren för flora och fauna försvåras om hänsyn visas på så vis som är beskrivet i planförslaget.

14(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Påverkan på bebyggda miljöer

Kommunen har identifierat åtta orter med samhällsservice som här betraktas som tätorter. Det handlar om Bruksvallarna, Funäsdalen, Hede, Sveg, Vemdalen, Lofsdalen, Lillhärdal och Ytterhogdal. Definitionen för orter med samhällsservice är orter med kommunal service som skola och omsorg. Majoriteten av kommunens befolkning är bosatta inom någon av orterna.

Det övergripande ställningstagandet är att kommunen ska föra en utvecklad strategisk markpolitik, för att tillgodose kommande behov avseende bostäder, verksamheter och annan samhällsservice som till exempel skola, barnomsorg och äldreboende.

Planförslagets påverkan på bebyggelseutvecklingen på landsbygden Kommunen anser att samspelet mellan landsbygd och service är viktigt. Ny bebyggelse och större kompletteringar ska prövas utifrån kommunalekonomiska aspekter. I områden med stark besöksnäring kan utredningar behövas för att påvisa om eller hur ytterligare exploatering kan ske. Detta kan resultera i att områden kan komma att anses vara fullt utbyggda för tillfället.

Om planförslaget genomförs medför det att bebyggelse i första hand ska samlas i grupper, åtskilda av obebyggda partier som medger genomsläpp, naturupplevelser från vägen, rekreation etc. och att bebyggelsen inte tillåts växa ihop till långa band längs vägar, sjöar och vattendrag. Genom att samla bebyggelse underlättas samordning av kommunal service och teknisk försörjning.

Planförslagets påverkan på bebyggelseutvecklingen i fjällmiljö Planförslaget förväntas inte försämra fjällmiljöernas karaktär och landskapsbild. Kommunen är generell restriktiv till ny bebyggelse eller anläggningar nära fjället samt i den närmsta fjällskogszonen, undantaget sådant som behövs för friluftslivets eller allmänhetens behov. Jakt- och fiskestugor samt båthus för markägares behov är också undantagna detta. Vidare anser kommunen att exploatering inom riksintresseområdet för obrutet fjäll ska beakta riksintressets värde och innehåll och att fjällområdena utgör värdefulla områden i enlighet med PBL 9:8 vilket innebär att bygglov krävs för Attefallsåtgärder. Ställningstagandena syftar till att bevara landskapsbilden, vilket är positivt. Genom att ställa krav på bygglov för Attefallsåtgärder kan kommunen lättare styra vilka komplementbyggnader som får uppföras och på så vis få en enhetlig bebyggelse som passar in i landskapsbild och med utformningen på byggnader i övrigt.

Planförslagets påverkan på tätortsutvecklingen Planförslaget innebär ingen förändring i mark- och vattenanvändningen i Bruksvallarna, Funäsdalen, Hede, Vemdalen eller Lofsdalen. I de områden som har gällande fördjupade översiktsplaner eller planprogram ska de fortsätta gälla. I områden som saknar det kommer förtätningar eller förändringar inom befintlig bebyggelsestruktur prövas med hjälp av detaljplan eller så ska planprogram eller en ny fördjupad översiktsplan tas fram om större exploatering eller förändringar efterfrågas.

Kommunen ser i första hand att exploatering sker i anslutning till orterna med samhällsservice och dess omnejd. Detta för att kunna erbjuda en god kommunal service.

Förtätningar av samhällen kan ge en ökad problematik kring buller, vibrationer och risker. Planförslaget ställer dock samtidigt krav på utredningar och rekommenderade avstånd till vägar, järnvägar m.m. för att motverka detta.

Vid kommande fysisk planering ska den bostadsnära naturens tillgång, närbarhet och kvalitet beaktas. Grön- och vattenområden i tätorter eller i tätortsnära läge bevaras och utvecklas således. Samtidigt finns risk att andelen hårdgjord yta ökar i tätorterna i och med att förtätning föreslås. Kommunen ska upprätta en dagvattenstrategi under planperioden och vara noga med att spara grönområden för lokalt omhändertagande av dagvatten. Även om hårdgjorda ytor ökar finns en plan för hur det ska hanteras.

Planförslaget förväntas totalt sett ha en oförändrad eller positiv påverkan på tätortsutvecklingen.

Planförslagets påverkan på avfallshantering och förorenade områden

Ställningstagandena innebär att kommunen ska sträva efter att samhällsbyggandet och planeringen som underlättar avfallshanteringen. Markområden för avfallshantering ska beaktas vid planering. Kommunen avser att utforma avfallshantering ska utformas så att uppkomsten av avfall minimeras samt skapa bättre förutsättningar för hantering av det avfall som uppkommer och i största möjliga mån möjliggöra sortering vid källan. Allt detta ligger i linje med EU:s avfallshierarki. Om planförslaget genomförs förväntas positiva konsekvenser på avfallshanteringen.

För varje kommun ska det finnas en renhållningsordning som ska antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen ska innehålla en avfallsplan och de föreskrifter som kommunen har meddelat. Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet. Renhållningsföreskrifter finns upprättade men avfallsplan saknas. Det är viktigt att kommunen tar fram en avfallsplan för att den långsiktiga avfallsplaneringen ska skötas på bästa sätt och vara anpassad till dagens kunskapsläge och förutsättningar.

Kommunen har identifierat många förorenade områden som redovisas i översiktsplanen. De områden som ligger i närheten av vattendrag där klimatförändringar kan leda till mer frekventa översvämningar, områden där en eventuell ändring av markanvändningen kan ske, områden inom vattenskyddsområden samt de inom tätbebyggda områden ska prioriteras för sanering. Fortsatt arbete med sanering av förorenade områden kommer på sikt leda till minskad exponering eller risk för exponering av giftiga ämnen.

Planförslagets påverkan på arkitektoniska aspekter Bebyggelsens utformning är viktig för att tillvarata kommunens utvecklingsförutsättningar och landskapets särskilda profil. I diskussioner kring byggnaders utformning ska den enskilda platsens bebyggelse, tradition och kultur vara vägledande. På så vis förväntas landskapsbilden bevaras och utvecklas så att de estetiska värdena kvarstår.

Påverkan på kulturmiljö

I kommunen finns flera områden med höga kulturmiljövården. De inkluderar äldre bymiljöer, fäboddar, samiska lämningar, fångsmiljöer med hållbilder och fjälljordbruk. Det finns ett kulturresevat – Lillhärjåbygget – i kommunen, flera områden av riksintresse för kulturmiljövården och många byggnadsminnen. Vidare finns flera områden som är av regionalt och lokalt intresse men som inte utgör ett riksintresse. Många kulturmiljöer omfattas av kommunens kulturmiljöprogram. I de områdena ska kulturmiljöprogrammet vara vägledande i frågor gällande bebyggelse och andra lovärenden. Andra kulturmiljöer som inte omfattas av kulturmiljöprogrammet kan ändå vara värda att bevara. Därför ska en bedömning ske med hjälp av kommunantikvarien eller annan relevant specialist för att se till lämpliga åtgärder i varje enskilt fall. Ny bebyggelse ska anpassas till den kulturmiljö som finns. Det gäller både placering och bebyggelsemönster så väl som utformning i enskilda detaljer av byggnadstradition (proportioner i höjd, bredd och längd, utformning av tak, fasad, skorsten och fönster). I områden av riksintresse för kulturmiljövården ska riksintressets värde och innehåll beaktas vid exploatering. Planförslaget medför ingen negativ påverkan på kulturmiljöerna inom kommunen.

Klimatanpassning

I och med att klimatet förändras ställs stora krav på samhällsplaneringen. Enligt de klimatanalys som genomförts i länet förväntas årsmedelnederbörden, årsmedeltemperaturen och årsmedelvattenföringen att öka i framtiden. Snötäcket förväntas minska både med avseende på antal dagar med snötäcke och det maximala vatteninnehållet i snötäcket. Arbetet med att belysa klimatförändringarnas konsekvenser har påbörjats, men strategier för hur kommunen ska möta dessa saknas i vissa avseenden.

Fysisk planering och bebyggd miljö Planförslaget belyser vikten av att anpassa den fysiska miljön för att minimera negativa konsekvenser till följd av klimatförändringar. Kommunen ska prioritera sanering av områden nära vattendrag där klimatförändringarna kan medföra ökad risk för översvämning vilket på sikt kan minska risken för kemiska föroreningar. Förorenade områden redovisas i kartan vilket kommer underlätta vid framtida planering för detta. Dessutom visas lager för översvämning till följd av både 100-årsregn och dammbrott. Lagren ska också utgöra grund för bedömning om lämplig placering av nya byggnader och anläggningar, de ska planeras med respektavstånd till vatten. Kommunen anser att den bostadsnära naturen alltid ska beaktas med avseende på tillgång, närbarhet och kvalitet i den fysiska planeringen samt att genom fysisk planering tillgodose behovet av gröna passager och ortsnära rekreationsområden.

Hälsa och säkerhet Förändrade nederbördsmonster och vattennivåer kan förändra markstabiliteten och därmed öka risken för ras, skred och slamströmmar. Olycksrisken som är förknippad med klimatförändringar kan reduceras genom att belysa problemområden i översiktsplanen, vilket görs i planförslaget. I kommande bygglov och detaljplanearbeten ska skred, ras, erosion och slamströmmar särskilt beaktas. Geotekniska undersökningar ska utföras inför planläggning om det inte är uppenbart att det inte är nödvändigt. Undersökningen ska bland annat innehålla en översiktlig bedömning av hur klimatförändringarna kan påverka de geotekniska förhållandena. Planförslaget innebär också att hänsyn ska tas till översvämningens risker och dagvattenhantering till följd av ökad nederbörd. Vid exploatering i fjällterräng ska vegetation sparas, dels för att inte försämra markens stabilitet, dels för att minska dagvattenflöden.

Tekniska försörjningssystem Kommunen avser att fortsätta samverka över kommungränserna kring vatten- och avloppsfrågor vilket är positivt för att få en hållbar förvaltning av gemensamma dricksvattenresurser och övrig vattenförvaltning. Det pågår en process att revidera VA-planen. Den förväntas antas under år 2019. Kommunen eftersträvar en klimatanpassad och långsiktigt hållbar VA-försörjning i hela kommunen. Redan idag förekommer problem med uttagskapaciteten från vissa vattentäkter. I och med ändrat klimat kan de problemen bli större och ställa högre krav på dricksvattenberedningen. Ett generellt ställningstagande i översiktsplanen är att all dricksvattenförsörjning som berörs av Livsmedelsverkets lagstiftning ska uppfylla dess krav men frågan måste behandlas vidare i VA-planen för att få en långsiktigt hållbar och strategisk planering kring dricksvattenförsörjningen i kommunen.

18(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Det finns i dagsläget ingen dagvattenstrategi för kommunen, men en sådan ska upprättas under planperioden. Den nuvarande hanteringen bygger på lokalt omhändertagande av dagvatten men det finns inga särskilda ytor reserverade för det ändamålet i de fördjupade översiktsplanerna. Kommunen avser att använda våtmarker för dagvattenrening. Bedömningar måste göras från fall till fall om detta är lämpligt eftersom dagvattnet kan innehålla miljöskadliga ämnen som kan skada våtmarkerna. Fram till dess att dagvattenstrategin är upprättad finns ett antal ställningstaganden som tydliggör hur dagvattenfrågan ska hanteras i nya detaljplaner och fördjupade översiktsplaner eller vid upprättande av nya tomter. Översiktlig och detaljerad planering av bebyggelse och övrig samhällsstruktur ska ske med hänsyn till klimatförändringarnas effekter på markförhållanden samt till översvämningrisker och dagvattenhantering.

Rennäring Rennäringen är avgörande för att nå miljömålet *En storlagen fjällmiljö*. Det är en näring som står inför stora framtida utmaningar. Klimatförändringar som förskjutning av årstider och fler väderomslag har medfört sämre vinterbete, brist på svalkande snöfläckar sommartid och osäkra isförhållanden vid flyttning. Negativa effekter på fjällvegetation och trädgräns kan förväntas om antalet renar och betestryck minskar i framtiden. Det är viktigt att beakta samernas situation och förändrade förutsättningar för flytt av renar etc. med ändrad markanvändning och påverkan av förändrat klimat vid planering av infrastruktur. Framtida infrastrukturlösningar bör garantera renarnas framkomlighet. Det är därför positivt att kommunen gör ställningstaganden som avser att stärka rennäringens roll i kommunen och säkerställa att rennäringens marker består.

Jordbruket ställs inför nya utmaningar i och med att klimatet förändras. Klimatanpassning av jordbruket kan inte hanteras i en översiktsplan. Kommunen beskriver dock tänkbara klimatrelaterade problem och risker i planförslaget vilket är positivt. Det är viktigt att jordbruksmarken behålls i så stor utsträckning som möjligt för att skapa en försörjningstrygghet inför kommande klimatförändringar där den globala produktionen och tillgången på livsmedel kan komma att förändras genomgripande. I och med att kommunen öppnar upp möjligheter att bebygga jordbruksmark i lägen med god tillgänglighet finns risk att andelen brukad mark minskar. Det är viktigt att avvägningar görs i förhållande till markens bevarandevärde i de fall exploatering av jordbruksmark kan komma att bli aktuellt.

Skogsbruk Liksom för rennäringen och jordbruket kommer skogsbruket som näringsgren att påverkas av klimatförändringarna. Klimatanpassning av skogsbruket kan inte hanteras i en översiktsplan.

Besöksnäring Turismen i delar av kommunen utgörs till stor del av vinterturism. Snötäckets förväntas minska både med avseende på antal dagar med snötäcke och det maximala vatteninnehållet i snötäckets. Det är därför viktigt att turismen i kommunen anpassas till klimatförändringarna för att den även fortsättningsvis ska kunna fungera som en viktig näring. Kommunen anser att det är viktigt att turismen är hållbar. För att åstadkomma hållbar turism behövs ett samordnat ansvarstagande för miljön där både kommunen och privata aktörer måste vara involverade. Den kommunala samhällsplaneringen tillsammans med det lokala miljöarbetet är viktiga miljöpolitiska

instrument. Exploateringsområden bör utformas och placeras på lämpligt skyddsavstånd till sjöar och vattendrag och med hänsyn till skydd mot olyckshändelser, brand, klimat- och hygienförhållanden. Flera ställningstaganden som knyter an till det görs i planförslaget. Översiktsplanen från år 2004 har en stark turistisk inriktning. I förhållande till den, som utgör nollalternativet, tar det här planförslaget mer hänsyn till andra intressen än turism vilket är positivt ur ett miljöperspektiv. För att klimatanpassa besöksnäringen behöver möjligheterna för året-runt-turism utvecklas. Det är dock svårt att göra enbart genom kommunal översiktsplanering.

20(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Koppling till miljö kvalitetsmål

I Sverige finns 16 nationella miljö kvalitetsmål som alla bygger på ett övergripande generationsmål. Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och de ligger till grund för regionala och lokala miljö mål. I Jämtlands län bedöms miljö kvalitetsmålen *Frisk luft*, *Ingen övergödning* och *Grundvatten av god kvalitet* som nära att nås. Övriga miljö kvalitetsmål bedöms inte kunna nås med beslutade styrmedel. För tidsperioden år 2017–2020 ska följande miljö kvalitetsmål prioriteras extra:

- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö
- Giffri miljö
- Levande sjöar och vattendrag
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö

Nedan följer en kortfattad och övergripande återkoppling mot ovanstående miljö kvalitetsmål samt mot ytterligare några som har beröring med översiktsplanens förslag. Miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* är inte relevant för Härjedalens kommun. Möjligheten att nå målet *Skyddande ozonskikt* bedöms inte påverkas direkt av planförslaget utan bara av indirekta effekter.

Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft

Miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan* och *Frisk luft* är främst kopplade till utsläpp av föroreningar till luft. Utsläppen måste minskas så att luften är tillräckligt ren för att inte skada människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden.

Den största utsläppskällan är förbränning av fossila bränslen men på vissa håll i Jämtlands län finns även problem med vedeldning. Planförslaget innebär en viss förtätning av orter med samhällsservice, vilket skulle leda till att ny bebyggelse placeras i närhet av befintlig infrastruktur och kollektivtrafik. Gång- och cykeltrafik ska särskilt beaktas i kommande planprocesser, kommunen vill utveckla kollektivtrafiken och ska under planperioden upprätta en trafikförsörjningsplan. Bättre möjligheter till arbetspendling och kollektivt resande kan minska personbilsresandet, men det är oklart i vilken utsträckning med tanke på de långa avstånden i kommunen. Om Inlandsbanan pekas ut som riksintresse skulle dess ställning i kommunen stärkas och troligtvis kan både person- och godstrafik på den öka. Minskade utsläpp av föroreningar från transportsektorn bidrar till att minska utsläpp av luftföroreningar och växthusgashalterna i atmosfären, vilket i sin tur påverkar både luftkvaliteten och klimatsystemet. Det är viktigt att kommunen börjar genomföra luftkvalitetsmätningar för att kunna övervaka

utvecklingen av luftkvaliteten. Det finns risk för ökade föroreningshalter i exploateringsområden.

För att nå målet *Begränsad klimatpåverkan* krävs att utsläppen minskar globalt sett. På regional nivå kan Jämtlands län bidra till en begränsad klimatpåverkan genom export av förnybar energi, men även utsläpp av växthusgaser från framför allt transportsektorn behöver minskas. Kommunen är negativ mot att utöka vattenkraften i kommunen men är positiv till att utveckla och effektivisera de anläggningar som finns.

Den sammanfattade bedömningen är att planförslaget inte motverkar de två miljökvalitetsmålen men det krävs mer omfattande insatser på regional, nationell och global nivå för att uppfylla målen. Kommunen avser att upprätta en klimatstrategi under planperioden vilket är positivt.

God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet syftar till att nå en långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur, där miljöanpassade och resurssnåla transportsystem ska främjas och viktiga grön- och blåstrukturer samt natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Framst förnyelsebara energikällor ska användas. Människors hälsa får inte riskeras och ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur ska utvecklas.

Planförslaget innebär att bebyggelseutvecklingen i första hand ska ske i anslutning till orter med samhällsservice. Det möjliggör för ett ökat underlag för kollektivtrafik, förbättrade pendlingsmöjligheter samt möjligheter att gå och cykla. Kommunen avser att arbeta fram en trafikförsörjningsplan, utveckla kollektivtrafiken och särskilt beakta gång- och cykeltrafiken i kommande planprocesser. Genom att lokalisera ny bebyggelse i närhet av den befintliga underlättas även avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning.

Tillgången till natur- och grönområden är stor i kommunen och förväntas inte försämrats i och med planförslagets genomförande. Planförslaget innebär att den bostadsnära naturen ska beaktas med avseende tillgång, närhet och kvalitet i den fysiska planeringen samt att grönområden ska sparas i nya planområden.

I planförslaget anges restriktioner för bebyggelse i närhet av störande verksamheter som avloppsreningsverk, deponier, täckter, vägar, järnvägar m.m. Det gör det möjligt att planera för byggnader med låg påverkan från buller och andra störningar.

Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap kan bevaras, användas och utvecklas om planförslaget genomförs. Risken för att kulturvärdena i den bebyggda miljön ska gå om intet anses vara liten.

Om planförslaget genomförs kan luftkvaliteten bibehållas eller möjligtvis förbättras något, även om det finns risk att människor utsätts för skadliga luftföroreningar i vissa områden och då framst vintertid.

22(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

För att kunna möta påverkan från klimatförändringarna krävs anpassningsåtgärder. Kommunen föreslår bland annat att framtida byggnader och anläggningar ska planeras med respektavstånd till vatten, att hänsyn ska tas till översvämningssrisker och dagvattenhantering och att vegetation ska sparas vid exploatering i fjällterräng. Planförslaget belyser därmed vikten av att anpassa den fysiska miljön för att minimera framtida negativa konsekvenser till följd av klimatförändringar.

Miljömålet *God bebyggd miljö* innehåller många kvalitativa preciseringar vilket gör det svårt att bedöma huruvida översiktsplanen ökar möjligheten att nå miljömålet eller inte. Sammantaget bedöms översiktsplanens förslag medverka till en positiv utveckling för målet, men det krävs fler insatser för att det ska nås.

Giffrö miljö och Säker strålmiljö

Många av de åtgärder som måste sättas in för att uppnå de två miljö kvalitetsmålen *Giffrö miljö* och *Säker strålmiljö* kan inte styras genom översiktsplanering. Det finns ändå ställningstaganden som till viss del kan bidra till en positiv utveckling för målet. Exempelvis ska exponeringen av UV-strålning beaktas vid planering av barns och äldres utemiljöer, och allmänna rekommendationer för radonsäkert byggande presenteras.

I planförslaget redovisas hälso- och miljörisker kopplat till olika typer av strålning. Där finns även ställningstaganden som syftar till att minska exponeringsrisker. Bland annat kan man genom att prioritera sanering av förorenade områden som ligger inom översvämningsskänsliga områden minska risken för att frigörelse av föroreningar vid eventuella översvämningar.

Även om det finns ställningstaganden som ligger i linje med en del av de insatser som behövs för att på sikt kunna nå miljö kvalitetsmålen är det inte tillräckligt för full måluppfyllnad.

Vattenmålen – Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning

Miljö kvalitetsmålen *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Bara naturlig försurning* och *Grundvatten av god kvalitet* (vattenmålen) är kopplade till utsläpp till vatten och påverkan på livsmiljöer i vatten. Syftet med målen är att skapa en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt en god livsmiljö för vattenlevande organismer.

De generellt sett största källorna till övergödning är diffusa utsläpp av fosfor och kväve från jordbruk och dagvatten, samt punktutsläpp från avloppsreningsverk. De flesta av kommunens sjöar och vattendrag har inte någon övergödningssproblematik idag. Framtagande av en VA-plan och dagvattenstrategi minskar risken för framtida övergödning. Utökad vattenbruk ökar däremot risken för övergödning och andra miljöproblem lokalt.

Det är positivt att kommunen ska fortsätta arbeta med kalkning för att minska försurningens effekter på vattnekologin. Åtgärdstaketen för vattenmiljöer som är fysiskt

påverkade av flottning, vattenkraft och dylikt måste öka för att höja vattenkvaliteten, men det har kommunen valt att inte hantera i planförslaget.

Exploatering leder generellt till ökade transporter och större andel hårdgjorda ytor. Ökade transporter leder till ökade föroreningar, och ökad andel hårdgjorda ytor ökar avrinningen. Totalt kan det leda till att grundvattenkvaliteten försämras om förorenat ytvatten når grundvattenmagasinen. Genom att spara vegetation i exploateringsfasen och ställa krav på god dagvattenhantering minskar risken för att det sker.

Planförslaget motverkar inte miljö kvalitetsmålen som är kopplade till vatten men ställningstagandena är heller inte tillräckliga för att nå målen.

Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och Myllrande våtmarker

Syftet med miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* är att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö värden och sociala värden värnas. Målet är mycket svårt att nå till år 2020 i Jämtlands län. Det beror främst på att det är svårt att upprätthålla skogarnas biologiska mångfald. Skyddsvärd skog avverkas och fragmenteras vilket påverkar många skogslevande arter negativt. För att viktiga skogsmiljöer ska kunna bevaras behövs olika typer av områdesskydd. Skogsmiljöer kan också behöva restaureras eller skötas på ett sätt som utvecklar deras värden. Även de andra två målen, *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Myllrande våtmarker* är kopplade till skogsbruket. I Jämtlands län är den generella bedömningen att det är mycket svårt att nå miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Anledningarna är främst det fortsatt intensiva skogsbruket och igenväxande gräsmarker och småbiotoper. Miljö målet *Myllrande våtmarker* är inte heller uppfyllt. Det största hotet mot skyddsvärda våtmarker bedöms idag vara skogsbruket med inriktning på myrholmar, sumpskogar och våtmarksangränsande skogar samt byggande av skogsbilvägar. Barmarkskörning och vindkraftsutbyggnad är två växande problem för länets myrar.

Kommunen som skogsägare ska bedriva ett skogsbruk med hänsyn till åtgärdsbehov, miljö värden samt långsiktiga mål för skötseln av innehavet, både avseende produktion och miljö. Den skog som kommunen förvaltar förväntas därför skötas på ett sådant sätt att dess värden kan utvecklas. Det är svårt att påverka övriga skogsägare genom översiktsplanering, varför det är svårt att bedöma huruvida miljö kvalitetsmålen motverkas eller inte.

Planförslaget förväntas inte medföra någon ökad fragmentering av skogslandskapet till följd av ökad bebyggelse. Om det saknas spridningsvägar mellan naturskogar är det svårt för djur och växter att sprida sig och deras livsvillkor försämras. I fysisk planering ska behovet av gröna passager och ortsnära rekreationsområden tillgodoses vilket minskar risken för barriäreffekter. Planförslaget syftar till att bevara tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden så att den värnas, bibehålls och tillgängliggörs. Det biologiska kulturarvet förvaltas delvis så att viktiga natur- och kulturvärden bevaras. Det finns förutsättningar för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena genom att exempelvis värna om rennäringen. Odlingslandskapets biologiska kulturarv kan däremot skadas om jordbruksmark används till bebyggelse.

24(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Gällande vattenlevande arter och ekosystem finns risk för negativ påverkan. Det krävs att vandringshinder åtgärdas i vattendrag samt att restaureringsåtgärder sätts in i vattendrag för att förbättra vattenkvaliteten, något som saknas i planförslaget. Kommunen är positiv till nya vattenbaserade fiskodlingar vilket riskerar att påverka de akvatiska ekosystemen negativt.

Våtmarker undantas från bebyggelse men kan komma att användas för dagvattenhantering. Planförslaget bidrar delvis till att våtmarkerna inte påverkas negativt men bedömningar huruvida de är lämpliga att använda för dagvattenhantering måste göras från fall till fall. Dagvattnet kan innehålla miljöskadliga ämnen som kan skada våtmarkernas ekosystem. Vissa av våtmarkerna skyddas genom att de utgör riksintressen av olika slag. Kommunens ställningstagande är att riksintresseområdenas värden och innehåll ska beaktas vid eventuella exploateringar. Kommunen förespråkar skyddstyper som ger markägaren intrångsansättning samt avser att verka för att olika näringars pågående och tillåtna markanvändning inte försvåras. Det leder förhoppningsvis till att fler skyddsområden kan inrättas utan att det medför ekonomiska förluster för den enskilde. Kommunens ställningstagande kan förhoppningsvis bidra till att fler områdesskydd kan inrättas vilket positivt för att bevara områden med höga natur- och kulturmiljövärden.

Planförslaget som helhet ligger i linje med vissa av de åtgärder som krävs för att uppfylla målen, men det krävs andra insatser för full måluppfyllnad.

Ett rikt odlingslandskap

Ett rikt odlingslandskap innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas och den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärkas. En av de största utmaningarna för att nå målet i Jämtlands län är att bibehålla och öka antalet hektar jordbruksmark.

En förutsättning för ett rikt odlingslandskap där den biologiska mångfalden och kulturvärden bevaras är att marker brukas. För att kunna bruka marken bör ingen splittring eller minskning av jordbruksmarken förekomma. Troligtvis uppstår ingen splittring av jordbruksmarken om planförslaget genomförs. Planförslaget medför däremot risk för att en del jordbruksmark tas i anspråk för exploatering. I lägen med god tillgänglighet, och om det behövs för att tillgodose bostadsbehovet, anser kommunen att byggnation av bostäder eller lokaler med personalintensiv verksamhet kan tillåtas på jordbruksmark. I första hand ska mindre brukningsvärd mark väljas. Det finns också risk att jordbruksmark som inte längre är lämplig att nyttjas som tidigare tas i anspråk för annan markanvändning. Översiktsplanen bedöms till viss del motverka miljökvalitetsmålet.

Storslagen fjällmiljö

Målbilden för *Storslagen fjällmiljö* är att fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i

fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Målet är inte uppfyllt i Jämtlands län. Klimatförändringar och en hållbar utveckling av rennärings- och jaktområdena är en stor utmaning. Så även intressekonflikter kring markanvändningen i fjällområdena samt störningar och skador till följd av exploateringar och ökad turism. Fjällmiljön är i behov av en kraftfullare fysisk planering samt av åtgärder som bryter den nedåtgående trenden för fjällsamebyarnas vinterbetesmarker och som i olika planerings- och tillståndprocesser beaktar kumulativa effekter av olika former av exploatering och markanvändning. Flera delar av miljö kvalitetsmålet, framför allt preciseringen om fjällens miljö tillstånd, är beroende av att betet med tamren i fjällen kan fortsätta på minst nuvarande nivå. Det är i sin tur starkt beroende av tillgång till tillräckligt med vinterbete även utanför fjällområdet. Framtida infrastrukturlösningar bör garantera renarnas framkomlighet. Kommunen gör flera ställningstaganden som avser att stärka rennäringsens roll i kommunen och säkerställa att rennäringsens marker består vilket således bidrar till en positiv trend för miljömålet.

Besöksnäringen är en basnäring i Härjedalens kommun och är avgörande för utvecklingen inom vissa delar av kommunen. Den är till stor del knuten mot fjällen och fjällturismen. En stor utmaning är att hantera exploateringsanspråk och utvecklingspotential på ett sådant sätt att de värden som gör att turister vill besöka kommunen inte skadas. Det är viktigt att värna gemensamt om de naturresurser som finns inom kommunen. Det är positivt att kommunen ska vara en aktiv part för att förebygga ett scenario där besöksnäringen äventyrar de långsiktiga bevarandet av unika miljöer, djur- och växtliv.

Det är viktigt att hitta en balans mellan rennärings behov av stora sammanhängande betesområden och behovet av anläggningar för friluftsliv, naturturism, vind- och vattenkraft samt mineralbrytning. Ökad turism och vistelse i fjällen riskerar att försvåra renskötseln om de olika intressena inte samverkar. Kommunen vill därför verka för att undvika intrång som lokalisering av bebyggelse, anläggningar och annan form av exploateringar i områden avsatta som riksintresse för rennärings. Bebyggelse tillåts inte i närhet av fjället eller den närmsta fjällskogszonen, förutom anläggningar som behövs för friluftslivets eller allmänhetens behov samt jakt- och fiskestugor o.dyl. för markägares behov. Länsstyrelsen och samebyarna ska involveras tidigt i frågor kring fysisk planering. Kunskap om nyttjande av marken, de faktiska förutsättningarna på plats med landskapet och eventuella tidigare ingrepp som bakgrund tas i beaktning. Risken för konflikter som kan påverka rennärings negativt minskar och möjligheten till att lösa konflikter i samförstånd ökar.

Det är svårt att avgöra huruvida planförslaget i stort bidrar till en positiv, negativ eller neutral trend för miljömålet, däremot finns några ställningstaganden som kan ge positiva effekter.

26(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Koppling till miljö kvalitetsnormer

Kommuner ska i sin planering ta hänsyn till de miljö kvalitetsnormer för buller, utomhusluft och vattenkvalitet som finns. Till skillnad från de långsiktiga miljö kvalitetsmålen tar miljö kvalitetsnormerna sikte på tillståndet i miljön och vad människan och naturen bedöms kunna utsättas för utan att ta allt för stor skada. Översiktsplanen bedöms ha beröringspunkter med alla miljö kvalitetsnormer. I följande avsnitt beskrivs miljö kvalitetsnormerna och den inverkan på dem som förslaget till ny översiktsplan kan innebära.

Luft

Det har inte gjorts några mätningar för att kontrollera luftkvaliteten i Härjedalens kommun, detta eftersom föroreningsnivåerna troligtvis är låga. Troligen ligger halterna under både målsättnings- och gränsvärdena. I Jämtlands län kommer en stor del av luftföroreningarna från vägtrafiken och vedeldning.

Ambitionen i översiktsplanen är att skapa förutsättningar för att minimera uppkomsten av partiklar och andra luftföroreningar. Det görs bland annat genom att planera för ny byggnation genom förtätning i lägen med gångavstånd till kollektivtrafik och service. Därigenom skapas bättre förutsättningar för gång-, cykel-, och kollektivtrafik och på så sätt kan bilanvändandet minska.

Den stora risken för överskridande av miljö kvalitetsnormerna för luft är främst i fjällområdena vintertid där det periodvis är mycket biltrafik och det finns risk för inversion. Det går inte att avgöra hur stor risken är eftersom det saknas mätningar. Ökande befolkning och ökande turism i kombination med minskande snötäcke kan leda till ökade partikelhalter från vägbanorna.

Det är avgörande att luftkvalitetsmätningar utförs för att kunna kontrollera och följa upp utvecklingen av luftföroreningar.

Omgivningsbuller

I mindre kommuner ska strävan vara att begränsa buller. Små kommuner omfattas av bullernormen i de områden som störs av buller från större vägar (över 3 miljoner fordon/år), järnvägar (30 000 tåg/år) och civila flygplatser (över 50 000 flygrörelser/år). Ingen av vägarna eller järnvägarna i Härjedalens kommun är så stora att bullernormen gäller. Det finns en civil flygplats – Härjedalen Sveg Airport. Antalet flygrörelser underskrider 50 000 per år och förväntas inte att överskrida detta i och med planförslagets genomförande. Buller och vibrationer är generellt sett inget stort problem i Härjedalens kommun, men behöver beaktas vid detaljplanering och nybyggnation.

Kommunen tar rimlig hänsyn till eventuella problem genom sina ställningstaganden. Ny bebyggelse ska planeras så att gällande riktvärden för vibrationer inte överskrids och det anges restriktioner för bebyggelse i närhet av störande verksamheter som avloppsreningsverk, deponier, täkter, vägar, järnvägar m.m. Genom att genomföra analyser av framtida bullervärden i förhållande till planerad bebyggelse minskar risken för

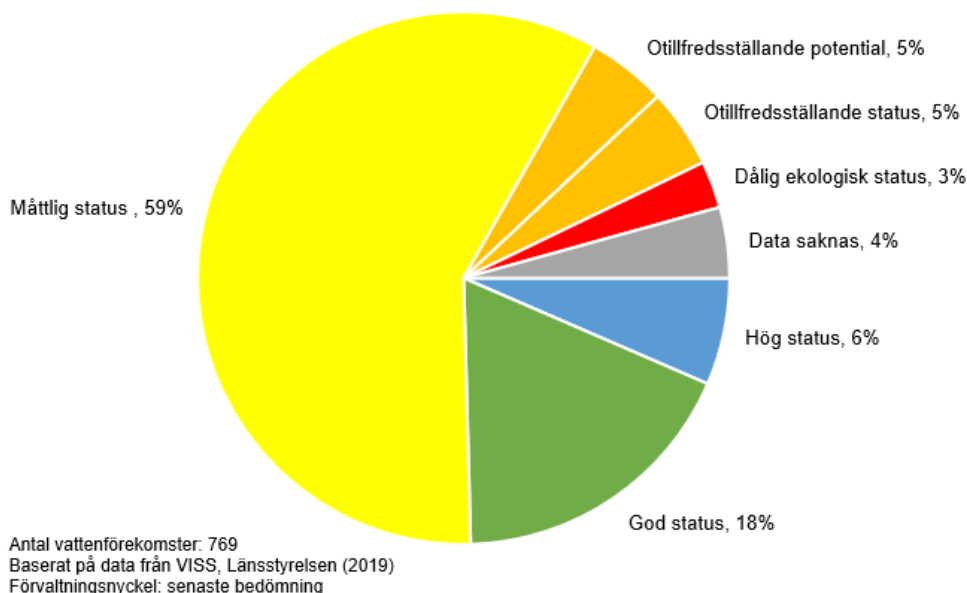
bullerstörningar. Utbyggnad enligt de fördjupade översiktsplanerna som finns i kommunen kommer att medföra ökad trafik, likaså kommer trafiken på Inlandsbanan och flygtrafiken till och från flygplatsen att öka om planförslaget genomförs. Ökningarna bedöms sammantaget inte bli av den omfattningen att miljö kvalitetsnormen för buller kommer att överstigas.

Vatten

EU:s ramdirektiv för vatten ställer krav på att god kemisk och ekologisk status ska uppnås i sjöar, vattendrag och grundvatten. För att nå dit finns miljö kvalitetsnormer upprättade. Det är ett juridiskt styrmedel som används för att ange den kvalitet som ett vatten ska ha för att värna ett naturligt växt- och djurliv i våra vatten, samt att säkerställa tillgången till rent vatten för dricksvattenproduktion. Den generella miljö kvalitetsnormen för kommunens sjöar och vattendrag är god ekologisk status/potential 2021, undantaget vissa som har samma kvalitetskrav med som ska uppfyllas år 2027, och god kemisk status.

Nuvarande statusklassningar är huvudsakligen grundade på modelleringar eller expertbedömningar. Tillförlitligheten i klassningarna är låg eller medelgod. Generellt är den ekologiska statusen måttlig eller otillfredsställande i kommunen (Figur 2). I västra delarna (fjällområdena vid Funäsdalen/Ramundberget) är den ekologiska statusen generellt hög eller god, undantaget Ljusnan vars ekologiska status är måttlig. Ljusnan, med vissa biflöden, nedströms Lossen har otillfredsställande ekologisk status. Detta på grund av att dess flöde är kraftigt modifierat till fördel för vattenkraft.

Ekologisk status och potential i ytvattenförekomster

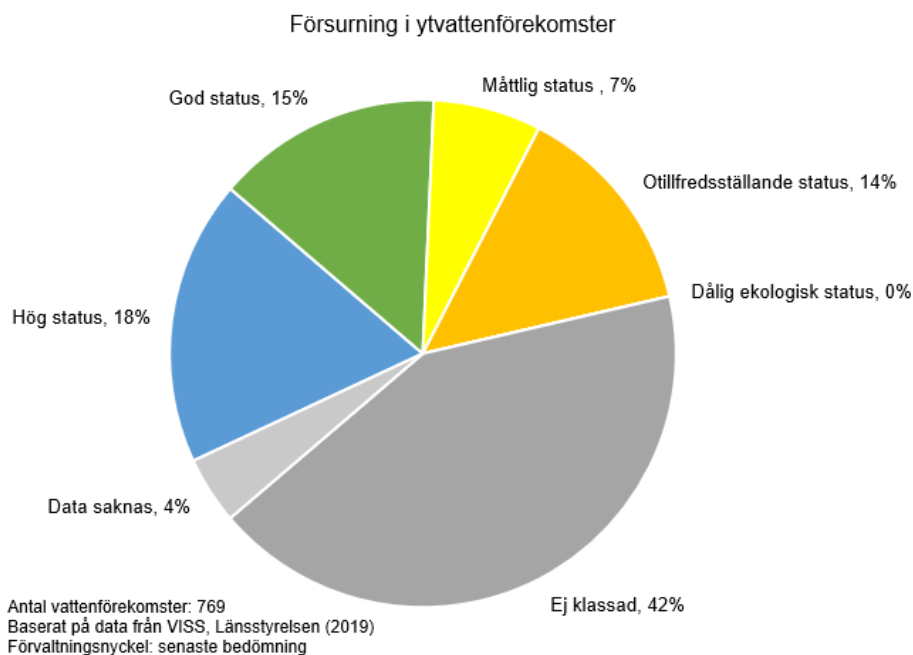
Figur 1. Ekologisk status och potential i ytvattenförekomster.

28(34)

KONSEKVENSBESKRIVNING
2019-04-25
SAMRÅDSHANDLING

Alla sjöar och vattendrag i Sverige överskrider gränsvärdet för kvicksilver på grund av internationella luftnedfall. Endast delar av Ljusnan har klassats med avseende på kemisk status undantaget kvicksilver. Statusen är god. Grundvattenmagasinen i kommunen har god kvantitativ och kemisk grundvattenstatus.

Med tanke på osäkerheten i statusklassningarna är det svårt att göra detaljerade bedömningar på möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormerna. Ställningstagandena förväntas däremot inte motverka möjligheterna. Bland annat anges att miljökvalitetsnormer för vatten ska beaktas i arbetet med detaljplaner och exploatering samt att tillkommande verksamheter inte ska äventyra vattenkvaliteten. Båda dessa ställningstaganden bidrar positivt till att upprätthålla vattenkvaliteten men det är av stor vikt att det efterlevs för att kunna uppfylla miljökvalitetsnormerna. Nya grustäkter och bergtäkter tillåts inte i direkt anslutning till sjöar och vattendrag för att inte försämra vattenkvaliteten vilket är positivt. Kommunen avser att fortsätta arbetet med kalkning för att motverka konsekvenserna av tidigare utsläpp av försurande ämnen. Utmaningarna med att nå miljökvalitetsnormerna är dock inte enbart kopplat till försurning. För vissa av sjöarna och vattendragen beror statusklassningen på låg status med avseende på hydromorfologiska kvalitetsfaktorer (Figur 3). För att höja statusen krävs således andra åtgärder, exempelvis restaurering av vattendrag.

Figur 2. Status med avseende på försurning i ytvattenförekomster.

Sociala konsekvenser

Hälsa och säkerhet

En frisk befolkning med god fysisk och psykosocial hälsa är en förutsättning för ett välmående samhälle och en god samhällsekonomi. Därför är ett gott folkhälsoarbete viktigt för utveckling och välbefinnande både för samhället och individen. Folkhälsoarbetet ska utgå från där alla i samhället är inkluderade oavsett genus, ålder, nationalitet, religion, sexuell läggning, etnicitet, funktionsnedsättning och socioekonomisk situation. Kommunen har en folkhälsoplan som gäller år 2018-2020 där frågor gällande folkhälsa berörs.

Planförslagets påverkan på föroreningsrisker Det finns två transportleder för farligt gods, väg 84 och E45. Väg 84 följer i stor utsträckning Ljusnan och de sjöar som finns längs den. En eventuell olycka på någon av transportlederna, med spill av miljö- och/eller hälsoskadliga ämnen som följd, kan påverka den både mark och vatten lokalt. Det skulle kunna ge förödande konsekvenser som påverkar både människor och natur. Ställningstagandena gällande exploatering i förorenad mark leder till minskad risk för exponering av föroreningar, vilket är positivt ur hälsosynpunkt. Det är svårt att bedöma huruvida luftkvaliteten kommer förbättras eller försämrats. Viss ökad trafik kan förväntas lokalt, men samtidigt förespråkas förtätning vilket gynnar gång- och cykeltrafik som i sin tur skulle kunna minska biltrafiken.

Planförslagets påverkan på tillgång till dricksvatten av god kvalitet Dricksvatten av god kvalitet och säker dricksvattenförsörjning är en viktig förutsättning för en god hälsa. Ställningstagandena kring dricksvattenfrågor och vattenkvalitet i kommunen kan medföra positiva effekter för framförallt känsliga konsumenter.

Planförslaget påverkan på bullerstörningar Utbyggnad enligt de fördjupade översiktsplanerna som finns i kommunen kommer att medföra ökad trafik, likaså kommer trafiken på Inlandsbanan och flygtrafiken till och från flygplatsen att öka om planförslaget genomförs. Ny bebyggelse ska planeras så att gällande riktvärden för vibrationer och buller inte överskrids och det anges restriktioner för bebyggelse i närhet av störande verksamheter som avloppsreningsverk, deponier, täkter, vägar, järnvägar m.m. Genom att genomföra analyser av framtida bullervärden i förhållande till planerad bebyggelse minskar risken för bullerstörningar.

Säker strålmiljö Exponering av UV-strålning ska alltid beaktas vid planering av barns och äldres utemiljöer vilket kan resultera i utemiljöer som är utformade så att det finns tillgång till skugga. Därigenom kan exponeringen minska. Exponeringen för magnetfält förväntas också minska. Vid utformning och planering av nya kraftledningar och elektriska anläggningar ska exponeringen för magnetfält begränsas och nya bostäder m.m. ska placeras så att de inte påverkas av befintliga elanläggningar. Ingen ökad exponering för radon kan heller förväntas om planförslaget genomförs.

Planförslagets påverkan på olycksrisker Ökad nederbörd förändrar markstabiliteten och därmed ökar risken för ras och skred. Planförslaget ställer krav på att geotekniska

undersökningar ska genomföras vid framtagande av detaljplaner, vilket minskar risken för framtida olyckor. Olycksrisken som är förknippad med klimatförändringar kan reduceras genom att belysa problemområden i översiktsplanen, vilket görs i planförslaget. Planförslaget innebär att byggnader och anläggningar ska planeras med respektavstånd till vatten, särskilt vid reglerade vattendrag och där kraftproduktion förekommer. Hänsyn ska också tas till översvämningsrisker och dagvattenhantering till följd av ökad nederbörd. Vid exploatering i fjällterräng ska vegetation sparas, dels för att inte försämra markens stabilitet, dels för att minska dagvattenflöden. Planförslaget belyser därmed vikten av att anpassa den fysiska miljön för att minimera framtida negativa konsekvenser till följd av klimatförändringar.

Trafiksäkerheten beaktas genom att kräva att korsning av järnväg för nya exploateringar ska ske planskilt för gång- och cykeltrafik samt motorfordonstrafik. Gång- och cykeltrafiken ska beaktas i planprocesser, särskilt med tanke på tillgänglighet.

Delaktighet, inflytande och kontroll

Delaktighet och inflytande i samhället är en grundläggande förutsättning för social hållbarhet. Medborgardialoger ökar medborgarinflytandet och kommunen avser att utveckla sitt arbete med medborgardialoger i planeringsprocesser i framtiden.

Planförslaget innebär att exploatering i första hand kommer ske i områden i anslutning till orter med samhällsservice. Detta ger bättre förutsättningar för att upprätthålla samhällsservicen vilket är positivt och bidrar till att stärka orterna ytterligare. Det ger ett bättre underlag för kollektivtrafik och innebär troligen relativt korta avstånd mellan bostad och kommersiell och offentlig service. Allt detta kan öka känslan av delaktighet i samhället. Ur ett jämställdhetsperspektiv är det viktigt med välfungerande kollektivtrafik och tillgång till gång- och cykelvägar då det i större utsträckning är barn, äldre, kvinnor och socioekonomiskt utsatta som väljer de transportsätten. Bra kommunikationer med flyg och tåg samt hög standard på vägar, gång- och cykelvägar, skid- och skoterleder ger en högre tillgänglighet och jämställdhet.

Kommunen avser att upprätta riktlinjer kring hur jämställdhet, tillgänglighet och barnperspektiv ska beaktas i den fysiska planeringen. Troligtvis leder det till att planeringen i framtiden görs med utgångspunkt att alla medborgare ska känna sig delaktiga i de gemensamma rummen.

Tillgång till arbete och utbildning

Planförslaget förväntas öka möjligheterna till sysselsättning. Kommunen har som avsikt att öka samverkan med näringsliv samt att aktivt söka bidrag för att främja näringslivet. Utveckling av bredbandsstrategin ger bättre möjlighet för distansarbete eller att studera på distans på olika nivåer. Utveckling av kollektivtrafiken underlättar arbetspendling över kommun- och nationsgränser vilket kan leda till högre sysselsättningsgrad. Goda kommunikationer är en viktig del för att behålla eller öka invånarantalet och möjliggöra sysselsättning för fler i en kommun som Härjedalen där avstånden är långa. Förbättrade gång- och cykelvägar samt planskilda korsningar för järnvägen bidrar alla till att

underlätta transporter till och från arbete och skola för framför allt barn och kvinnor som i större utsträckning använder de transportsätten.

Förutsättningar för fysisk aktivitet

Förutsättningarna för fysisk aktivitet är goda i hela kommunen och förväntas förbättras ytterligare genom planförslaget. Det finns många natur- och rekreationsområden som uppmuntrar till rörelse. I kommande fysisk planering avser kommunen att tillgodose behovet av gröna passager och ortsnära rekreationsområden samt beakta den bostadsnära naturens tillgång, närbarhet och kvalitet. Det ligger i linje med de regionala och nationella målen gällande ett rikt och tillgänglig friluftsliv och kan förbättra förutsättningarna för fysisk aktivitet. Vidare vill kommunen undvika åtgärder som kan försämra områden med motions- eller tävlingsspår vilket också är positivt för att främja fysisk aktivitet.

Trafikmiljön i kommunen stödjer generellt inte aktiva transporter. I tätorter är det möjligt att planera samhället så att det finns säkra, gena och tillgängliga gång- och cykelvägar, men mellan tätorterna är det svårt att genomföra med tanke på de långa avstånden. Gång- och cykeltrafiken ska beaktas i kommande planprocesser, vilket är positivt.

Utveckling och samhällsekonomi

Tillväxt och utveckling

Härjedalens kommuns övergripande mål är att nå 11 000 invånare till år 2030. Invånarna ser det som viktigt att utveckla och förbättra kommunikationer, boende och arbetsmöjligheter i kommunen. Natur, rekreation och friluftsliv är en av kommunens mest uppskattade och högst värderade kvaliteter. För att öka inflyttningen och behålla dagens invånare är det viktigt att dessa faktorer utvecklas.

Även om befolkningsutvecklingen de senaste åren har varit negativ är som sagt målbilden att vända trenden. Kommunens ställningstaganden är formulerade för att stärka de värden som gör kommunen attraktiv, utan att i för stor utsträckning begränsa exploatering och bostadsbyggande. Valfungerade transporter och kortare restider är viktigt för att öka attraktiviteten och därigenom invånarantalet. Kommunen vill utveckla kollektivtrafiken och skapa bra förutsättningar för resande med flyg och tåg samt upprätta en bredbandsstrategi. Det gör det dels lättare att transportera sig till och från kommunen, dels lättare att exempelvis arbeta eller studera på distans. Kommunen har en antagen bostadsförsörjningsplan och ska utarbeta en inflyttningsstrategi.

Arbetsmarknad och näringsliv

Kommunen har som avsikt att öka samverkan med näringslivet samt utveckla en bredbandsstrategi för att öka arbetsmöjligheterna. Förbättrade kommunikationer med tåg och flyg underlättar arbetspendling till och från kommunen. Ökad tillgänglighet i kommunen och över kommungränsen skapar ett större utbud på potentiella arbetstillfällen.

Kommunen ser i första hand att ny bebyggelse lokaliseras i närhet till orter med samhällsservice vilket skapar ett bättre underlag för att upprätthålla den kommersiella och offentliga service som redan finns.

Planförslaget innebär delvis förbättrade förutsättningar för några av de areella näringarna i kommunen. Bland annat är kommunen positiv till utveckling av vattenbruk, till nya timmerterminaler och till en satsning på Inlandsbanan som är viktig för transport av varor in och ut ur kommunen. Kommunen är negativ till mineralutvinning i uranhaltig mark och till grus- och bergtäkter som riskerar att påverka turismen, friluftslivet, kulturminnesvärden, naturvärden eller vattenkvaliteten negativt. Det är negativt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv men övervägs av de miljömässiga fördelarna.

Export av förnybar energi bidrar positivt till den ekonomiska utvecklingen. Kommunen motsätter sig dock utbyggnad av vattenkraften och förespråkar istället att de befintliga anläggningarna effektiviseras.

Planförslaget innebär krav på vissa utredningar inför exploateringar. Det kan åtminstone kortsiktigt bli ett hinder för utvecklingen. Ökade exploateringskostnader kan ge ett motstånd mot att planlägga och exploatera i kommunen men säkerställer å andra sidan att de natur- och kulturvärden som gör kommunen attraktiv värnas. Att undvika

exploatering i områden med attraktiv landskapsbild, höga naturvärden eller som på annat sätt skyddas behöver dock inte enbart vara negativt för samhällsekonomin. Tvärtom kan det på sikt stärka den totala ekonomiska utvecklingen.

Investeringsbehov

Planförslaget innebär ett visst investeringsbehov. Kommunen avser att upprätta en bredbandsstrategi, dagvattenstrategi och klimatstrategi, riktlinjer för hur jämställdhet, tillgänglighet och barnperspektiv ska beaktas i den fysiska planeringen samt att utreda kollektivtrafiken och behov och utmaningar för att nå en hållbar och långsiktig trafikförsörjningsplanering. Dessa utredningar och strategier kräver resurser. Beroende på vad utredningarna utmynnar i och strategierna innehåller kan ytterligare investeringsbehov framkomma. Exempelvis kräver en utbyggnad av bredbandsnätet stora investeringar. Beroende på vad den kommande bredbandsstrategin innehåller kan det medföra höga kostnader för kommunen, även om det långsiktigt är något som gynnar invånarna och potentiellt kan skapa fler arbetstillfällen.

Kostnader för eventuell inlösen av mark för avfallshantering, dagvattenhantering eller för att säkerställa en god VA-försörjning kan bli aktuellt. Avsättning av ytor för lokal dagvattenhantering är i vissa områden en förutsättning för att exploatering ska kunna komma till stånd. Dock kan det medföra färre säljbara byggrätter och därigenom sämre exploateringsekonomi.

Kommunens övergripande mål – att öka invånarantalet till 11 000 invånare till år 2030 – kommer medföra ett behov av fler skol- och förskoleplatser samt andra investeringskostnader kopplat till kommunal service. Kommunen vill bygga ett nytt LSS-boende och ett särskilt boende för äldre vilket också medför ett visst investeringsbehov. Ökad befolkning mängd ställer högre krav på kapaciteten i kommunens reningsverk, vattenverk och ledningsnät. Det kommer innebära investeringskostnader för VA-kollektivet, även om fler anslutna ger högre intäkter till VA-kollektivet i ett längre tidsperspektiv.